

Nepředmětná „síla“ (mohutnost?)

Chápeme-li „událost“ jako myšlenkový model, v němž chceme zachytit vše podstatné, co charakterizuje všechny skutečné „pravé události“ (tj. události vnitřně integrované, sjednocené, tedy celky), pak musíme počítat také s tím, že událost (i v tomto smyslu) na jedné straně musí své „bytí“ aktivně vykonávat, že však na druhé straně událost nemůže zakládat samu sebe z toho svého „stavu“, kdy prostě „ještě není“. Musíme tedy na jedné straně počítat s tím, že událost sama je schopna jednak být aktivní, jednak také se nějak vztahovat k sobě samé (a to nejen k té „části“, která se už odehrála a ve své aktuálnosti pominula, nýbrž také k té části, která ještě nenastala a teprve nastat má); a na druhé straně musíme ergo počítat s tím, že ve své aktivitě se událost musí spravovat či řídit něčím, co má jakoby za úkol vykonat, totiž právě to, co se ještě nestalo a co teprve musí být vykonáno. A právě to, co událost musí teprve vykonat, „působí“ na událost jakožto aktivní subjekt (resp. na aktivní subjekt události) jako jakási „síla“, ovšem nikoli předmětná síla, která by se podobala oněm základním fyzikálním silám. Když se vitalisté pokoušeli vyzvednout zvláštnost organického dění tím, že hypostazovali jakousi „životní sílu“ (vis vitalis), nebylo chybou něco takového vůbec hledat či postulovat, ale hrubou chybou bylo chtít tuto „sílu“, o jejíž zvláštnosti zajisté nebylo pochyb, zařadit vedle dosud známých fyzikálních sil, jako by právě její základní charakter nenapovídal, že jde o „sílu“ zcela jiného druhu. Aristotelés měl kdysi něco podobného na mysli, když zaváděl termín DYNAMIS. Teď jde o to, jak znovu a v nových kontextech promyslet tuto problematiku a jak co nejpřesněji nasoudit (ustavit) nový pojem DYNAMIS, s nímž bychom dnes mohli pracovat.

(Písek, 071224-3.)